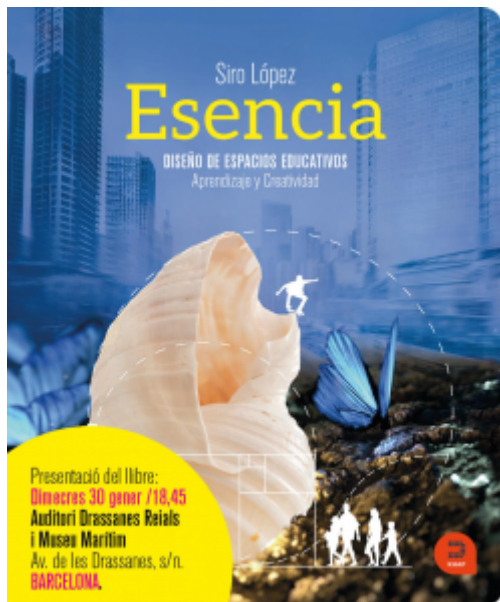

Essencial, estimat Watson

Dg, 3/02/2019 per Eloi Aran Sala
[Betel. Arquitectura, Art i Religió](#)

Val, d'acord, en Sherlock Holmes diria "elemental" en lloc de "essencial" (si és que el detectiu creat per Sir Arthur Conan Doyle ho va arribar a dir mai en alguna novel·la)... però la modificació queda justificada per reflexionar precisament sobre el llibre "Esencia. Diseño de espacios educativos", de l'artista Siro López, que la Fundació Vicens Vives va presentar el passat dimecres a l'auditori de les Drassanes de Barcelona.

La presentació, crec, no es va fer pesada i es va cenyir força a l'esquema pregunta-resposta previst. Previsiblement, a mi em va tocar la pregunta per l'espai de "interioritat" i, com que sóc de preparar les coses i aprofitar tot el que la meua pobra neurona produeix, us ho "re-produeixo" tal com ho tenia pensat (que és pràcticament el que vaig dir).

Pregunta de Siro López: "Com a arquitecte i educador, Com podem aconseguir un espai per treballar aquesta dimensió que se sol anomenar de la" interioritat ", o en altres paraules, que facilitin l'alumne a" descobrir la seva pròpia raó de ser"?"

En certa manera, tot espai ben pensat és ontològic, és a dir, que ens parlen de l'ésser, de l'essència de les coses, això que la filosofia diu "metafísica". La bona arquitectura té arrels i parla d'un "saber estar / ser" en un lloc i per a una funció determinada. Peter Zumthor, un conegut i premiat arquitecte suís, diu que: "Quan un objecte d'aquest tipus s'autoafirmen a la natura veig bellesa en ell. Aquest edifici, aquesta ciutat, aquesta casa o aquest carrer apareixen davant els meus ulls com una cosa col·locat allà conscientment. Genera un lloc. Allà, on està, hi ha un darrere i un davant, hi ha proximitat i llunyania, hi ha una dins i un fora, hi ha diverses formes d'enfocament, de condensació o d'elaboració del paisatge. Sorgeix un ambient". Per això, tot l'edifici educatiu íntegrament pot complir aquesta dimensió de treball de la interioritat. No podria ser d'altra manera quan, precisament i de forma molt encertada, el títol del llibre és "Essència". L'escola ha

de "deixar de ser" als alumnes i, per això, es requereixen espais pròxims on l'alumne pugui anar quan digui "deixeu-me en pau", sense que per això sigui necessari un cop de porta final.

Com s'indica en el llibre, (pàg. 10) "els centres educatius han de ser alhora barri obert, galeria d'art, biblioteca, fòrum de debat i espai de creació", recollint aquesta idea dels clàssics grecs de reproducció del macrocosmos al microcosmos. Podem treballar la dimensió interior o de sentit de la vida en una biblioteca, investigant o creant obres d'art? I tant que sí. Però, tot i així, les cultures també han creat un tipus d'espai que no apareix en aquest primer llistat esmentat i que també hauria d'estar present a l'edifici educatiu, que és l'espai contemplatiu o meditatiu.

Aquest aspecte no està absent en el llibre i es tracta de forma explícita en l'últim capítol, tot i que ja hi ha referència d'això des del primer instant. En un moment determinat es parla d'això que els especialistes anomenen "landscape learning" o "paisatge d'aprenentatge", prenent de forma pedagògica i metafòrica la imatge de la muntanya, la praderia o el bosc. Aquí és on apareix la idea de cova (pàg. 304) quan s'afirma que "no hi ha infància sense coves". La cova és la millor metàfora de l'espai de la interioritat? Si pensem en l'església moderna de la Ronchamp de Le Corbusier o que el grup britànic The Beatles assajaven en un recinte anomenat "the cave" potser podríem dir que sí; encara que també un bosc pot ser aquest espai interior, com es mostra per exemple en les columnes arbrades de l'interior de la Sagrada Família o, per citar un exemple en l'àmbit escolar, l'espai de "el bosc màgic" de l'escola dels jesuïtes a Sarrià.

No hi ha cap recepta màgica per a la creació d'aquest espai per a la "interioritat" tot i que sí es poden mirar alguns aspectes des de l'arquitectura com, per exemple, una certa cura de l'acústica (molts d'aquests llocs són denominats precisament "espais de silenci"); un emplaçament no residual en el complex educatiu (com passa tantes vegades que aquests espais apareixen on podria haver lavabos com el "Contemplation Room" del centre comercial de la Roca Village); una certa cura de la llum natural que pugui incorporar alguna referència al natural (un "retaule de la vida"); uns acabats superficials que no siguin pura abstracció o mer mimetisme corporatiu; buscar el recolliment individual però tenir en compte la possibilitat de dinàmiques d'escolta en grup; potser un mirall per si es té previst fer ioga; o un fals sostre lumínic tèxtil que pugui evocar el refugi d'una botiga per quan la vida es percep també com un desert.

En definitiva, un espai per a la interioritat és un espai per al sentit de la vida, un espai que ens parli d'un "per què" i una "orientació" (brúixola), és a dir, que tingui un relat i una doble direcció: cap a un mai-enllà i un més ençà de la quotidianitat.